

MEMORANDUM

Met dit memorandum wil de Federale Raad voor Wetenschapsbeleid enkele opties suggereren waarrond het Federale Wetenschapsbeleid in de komende legislatuur kan worden vormgegeven en waarmee de Federale Regering onder meer een bijdrage kan leveren om de curve naar de Lissabonnorm voor zowel de social-profitsector als voor de bedrijfswereld in positieve richting te laten evolueren.

Tijdens de voorbije legislatuur was het O&O-beleid van de Federale Regering in grote mate gekleurd door de implementatie van een ambitieus programma van lastenverlagingen op de lonen van kenniswerkers, dit via de gedeeltelijke vrijstelling van doorstorting van bedrijfsvoorheffing aan de schatkist. Deze maatregel werd in eerste instantie van toepassing gemaakt op de universiteiten, de hogescholen en de onderzoeksfondsen en gradueel verder uitgebreid, via publieke- en privaatrechterlijke onderzoeksinstituten, naar de bedrijfswereld.

Louter de universiteiten, de hogescholen en de twee onderzoeksfondsen (het FWO-Vlaanderen en het FNRS) kunnen door deze korting op de bedrijfsvoorheffing over een kleine 70 miljoen Euro extra beschikken, een bedrag dat in wetenschappelijk onderzoek wordt gereïnvesteed.

De totale kost van de vrijstellingsmaatregelen zoals die actueel van toepassing zijn in de bedrijfssector zal zich waarschijnlijk op ongeveer hetzelfde niveau situeren, vele maatregelen zijn echter te recent geïmplementeerd om de exacte budgettaire impact, laat staan hun effect, te meten.

Door deze lastenverlaging kan een werkgever, zowel publiek als privé, met hetzelfde, initiële budget en binnen hetzelfde uitgavenniveau een productiever en intensiever O&O beleid voeren.

De Federale Raad wenst bij deze de internationale benchmarks inzake het bereiken van de Lissabonnorm enigszins te relativiseren; het totaalbedrag van bovengeschetste fiscale ingrepen zou, niettegenstaande het niet kan worden gecompabiliseerd als O&O-uitgave, gauw een relevant verschil van een paar hondersten procentpunt t.o.v. het BBP kunnen uitmaken.

Overigens zal de Federale Regering met de graduele stijging van haar interdepartementale WTA-begroting sowieso een betekenisvolle bijdrage leveren tot het bereiken van de 1%-norm in België. De interdepartementale WTA-begroting steeg namelijk van 645.885.000 in 2005 naar 702.163.000 in 2006. De begroting (vastleggingskredieten) van de POD Wetenschapsbeleid zelf steeg van 459.296.000 in 2005 en 553.726.000 in 2006 naar 616.303.000 Euro in 2007.

Indien de Federale Overheid haar engagement om de Lissabonnorm te behalen wil nakomen, zal haar aandeel in de totale Belgische overheidskredieten die effectief voor O&O worden aangewend, zich tegen 2010 tussen de 750 en de 800 miljoen Euro dienen te situeren.

Naar de 1%-norm van het BBP toe in de publieke sector scoort België 0,57% in 2001 en 0,58% in 2005. Terwijl de publieke investeringen volgens deze laatste OESO cijfers een zeer lichte vooruitgang laten optekenen tussen 2001 en 2005, en, gelet op de verhoging van (ondermeer) de Federale O&O-budgetten, traag maar verder in de positieve richting zullen evolueren, geeft de evolutie van het percentage O&O-investeringen in de bedrijfswereld een geheel ander beeld te zien. **In 2001 had de Belgische bedrijfssector nog een O&O-investeringspercentage van 1,51% van het BBP, volgens de OESO-cijfers voor 2005 rest hiervan nog amper 1,24%.**

De Federale Regering heeft sedert het generatiepact eind 2005 een aantal maatregelen genomen om de investeringen in de bedrijfswereld te stimuleren via bijv. de notionele intrestaftrek. Specifiek voor de O&O-intensieve bedrijven werden een aantal fiscale incentives zoals het YIC-statuuut (Young Innovative Company) en de verminderde bedrijfsvoorheffing op de personeelskost van kenniswerkers in het leven geroepen. Deze maatregelen zullen echter waarschijnlijk niet volstaan om de private O&O-investeringen tegen 2010 volgens de Lissabonafspraken tot 2% te laten stijgen.

De onderstaande tabellen geven respectievelijk de evolutie tussen 2001 en 2005 weer van de *gross expenditures on R&D* (GERD – bruto binnenlandse uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling) en de *business expenditures on R&D* (BERD – intramurale uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling van de ondernemingen).

GERD als percentage BBP	2001	2002	2003	2004	2005
Australië/Australië	..	1,69	..	1,77	..
Oostenrijk/Austria	2,04	2,12	2,21	2,23	2,36
België/Belgium	2,08	1,94	1,89	1,86	1,82
Canada/Canada	2,09	2,04	2,01	2,01	1,98
Tsjechische Republiek/Czechia	1,20	1,20	1,25	1,26	1,42
Danimark/Denmark	2,39	2,51	2,56	2,48	2,44
Finland/Finland	3,30	3,36	3,43	3,46	3,48
Frankrijk/France	2,20	2,23	2,17	2,14	2,13
Duitsland/Germany	2,46	2,49	2,52	2,50	2,51
Griekenland/Greece	0,64	..	0,63	0,61	0,61
Hongarije/Hungary	0,92	1,00	0,93	0,88	0,94
IJsland/Iceland	2,98	2,99	2,86
Ierland/Ireland	1,10	1,10	1,16	1,21	1,25
Italië/Italy	1,09	1,13	1,11	1,10	..
Japan/Japan	3,13	3,18	3,20	3,18	..
Korea/South Korea	2,59	2,53	2,63	2,85	2,99
Luxemburg/Luxembourg	1,66	1,66	1,56
Mexico/Mexico	0,39	0,44	0,43
Nederland/Netherlands	1,80	1,72	1,76	1,78	..
Nieuw Zeeland/New Zealand	1,13	..	1,14
Noorwegen/Norway	1,60	1,67	1,73	1,62	1,51
Polen/Poland	0,62	0,56	0,54	0,56	0,57
Portugal/Portugal	0,80	0,76	0,74	0,77	0,81
Slovakije/Slovakia	0,63	0,57	0,58	0,51	0,51
Spanje/Spain	0,91	0,99	1,05	1,06	1,12
Zweden/Sweden	4,25	..	3,95	..	3,86
Zwitserland/Switzerland	2,93	..
Turkije/Turkey	0,72	0,66	0,61	0,67	..
Verenigd Koninkrijk/United Kingdom	1,83	1,83	1,79	1,73	..
Verenigde Staten/United States	2,76	2,65	2,68	2,68	..
Japon (adj.)/Japan
Total OECD/Totaal OESO	2,27	2,24	2,25	2,25	..
EU-25	1,79	1,79	1,78	1,77	1,77
EU-15	1,88	1,89	1,88	1,87	1,87
Commission Européenne/Europese Commissie
Argentinië/Argentina	0,42	0,39	0,41	0,44	0,46
China/China	0,95	1,07	1,13	1,23	1,34
Israël/Israel	4,76	4,80	4,46	4,42	4,71
Roemenië/Romania	0,39	0,38	0,39	0,39	..
Russische Federatie/Russian Federation	1,18	1,25	1,28	1,16	1,07
Singapore/Singapore	2,11	2,15	2,12	2,24	2,36
Slovenië/Slovenia	1,55	1,52	1,32	1,45	1,22
Zuid-Afrika/South Africa	0,73	..	0,80	0,87	..
Taipei Chinees/Chinese Taipei	2,08	2,20	2,33	2,42	..

Source : OECD, Main Science and Technology Indicators, December 2006.

BERD als percentage BBP	2001	2002	2003	2004	2005
Australië/Australië	0,84	0,89	0,91	0,95	..
Autriche/Oostenrijk	..	1,42	..	1,51	1,60
Belgique/België	1,51	1,37	1,31	1,29	1,24
Canada/Canada	1,29	1,17	1,13	1,12	1,07
République Tchèque/ Tsjechische Republiek	0,72	0,73	0,76	0,80	0,92
Danemark/Denemarken	1,64	1,73	1,77	1,69	1,67
Finland/Finland	2,35	2,34	2,42	2,42	2,46
France/Frankrijk	1,39	1,41	1,36	1,34	1,32
Allemagne/Duitsland	1,72	1,72	1,76	1,75	1,76
Grèce/Griekenland	0,21	0,20	0,20	0,19	0,18
Hongrie/Hongarije	0,37	0,35	0,34	0,36	0,41
Iceland/IJsland	1,75	1,71	1,48
Irlande/Irland	0,77	0,76	0,77	0,78	0,82
Italie/Italië	0,53	0,54	0,52	0,53	0,55
Japon/Japan	2,31	2,36	2,40	2,39	..
Corée/Korea	1,97	1,90	2,00	2,18	2,30
Luxembourg/Luxemburg	1,48	1,46	1,34
Mexique/Mexico	0,12	0,15	0,15
Pays-Bas/Nederland	1,05	0,98	1,01	1,03	1,02
Nouvelle Zeeland/Nieuw Zeeland	0,42	..	0,49
Norvège/Noorwegen	0,96	0,96	0,99	0,89	0,82
Pologne/Polen	0,22	0,11	0,15	0,16	0,18
Portugal/Portugal	0,26	0,25	0,25	0,27	0,29
Slovakie/Slovakije	0,43	0,37	0,32	0,25	0,25
Espagne/Spanje	0,48	0,54	0,57	0,58	0,61
Suède/Zweden	3,28	..	2,93	..	2,92
Suisse/Zwitserland	2,16	..
Turquie/Turkije	0,24	0,19	0,14	0,16	..
Royaume Unies/Verenigd Koninkrijk	1,20	1,19	1,14	1,09	..
Etats Unies/Verenigde Staten	2,01	1,86	1,87	1,88	..
Japon (adj.)/Japan
Total OECD/Totaal OESO	1,57	1,52	1,52	1,53	..
EU-25	1,14	1,13	1,12	1,12	1,12
EU-15	1,21	1,21	1,20	1,19	1,19
Commission Européenne/Europese Commissie
Argentine/Argentinië	0,10	0,10	0,12	0,14	0,15
Chine/China	0,57	0,65	0,71	0,82	0,91
Israël/Israël	3,64	3,57	3,21	3,25	3,58
Romanie/Roemenië	0,24	0,23	0,22	0,21	..
Fédération Russe/Russische Federatie	0,83	0,87	0,88	0,80	0,73
Singapoure/Singapore	1,33	1,32	1,29	1,43	1,56
Slovenie/Slovenië	0,90	0,91	0,84	0,97	0,87
Afrique du Sud/Zuid-Afrika	0,39	..	0,44	0,49	..
Taipei Chinois/Chinese Taipei	1,32	1,37	1,46	1,56	..

Source : OECD, Main Science and Technology Indicators, December 2006.

Het verschil tussen de bruto binnenlandse uitgaven voor O&O (GERD) en de O&O- uitgaven in de ondernemingen (BERD) geeft de O&O-uitgaven in de non-profitsector; dit zijn de overheden en de publiek- en privaatrechtelijke onderzoeksinstituten zonder winstoogmerk. België laat hier zoals hoger gesteld 0,57% in 2001 noteren en 0,58% in 2005; een zeer lichte vooruitgang.

Hierna volgen 8 thema's als corpus waarrond het Federale Wetenschapsbeleid tijdens de komende legislatuur kan worden vormgegeven.

I. GEDEELTELIJKE VRIJSTELLING **BEDRIJFSVOORHEFFING OP** **ONDERZOEKERSLONEN**

1/ de publiek gefinancierde sector¹

De bedrijfsvoorheffing op de lonen van de assistenten en doctor-assistenten (Vlaamse Gemeenschap), en respectievelijk de "assistants" en "1er assistants" (Franse Gemeenschap), aan de universiteiten en hogescholen, en van de postdoctorandi van de onderzoeksfondsen, werd met 65% verlaagd. Zoals reeds gesteld worden deze instellingen hierdoor jaarlijks ongeveer 70 miljoen Euro ter beschikking gesteld dat voor onderzoek dient te worden aangewend.

Naderhand werd de maatregel uitgebreid naar andere kennisinstellingen. Zo erkende de federale regering ondertussen ruim 100 publieke of privaatrechterlijke onderzoeksinstellingen uit de non-profitsector die allen voor de onderzoekers die ze tewerkstellen voor 50% van doorstorting van bedrijfsvoorheffing zijn vrijgesteld.

De Federale Raad is van oordeel dat dit procentuele onderscheid tussen enerzijds de universiteiten / hogescholen / fondsen en anderzijds de erkende wetenschappelijke instellingen niet te funderen is.

2/ de bedrijfswereld

De bovengeschetste vrijstellingsmaatregel werd gradueel en via 3 aparte (doch mekaar duplicerende) reglementeringen op de bedrijfswereld van toepassing gemaakt.

Ten eerste: enerzijds werd een vrijstellingsmaatregel van **25%** ingevoerd voor **onderzoekers met een doctoraatsdiploma in de exacte of in de toegepaste wetenschappen, voor de geneeskundigen, de diergeneeskundigen en de burgerlijke ingenieurs** (art.30, 3° van de programmawet van 27 december 2006 / art. 2753, §2, 1° van het WIB).

Ten tweede: eveneens **25 %** vrijstelling geldt voor een serie **masterdiploma's** in studiedomeinen zoals de exacte wetenschappen, de toegepaste wetenschappen, de medische wetenschappen, de farmaceutische wetenschappen (art. 30, 3° van de programmawet van 27 december 2006 / art. 2753, §2, 2° WIB).

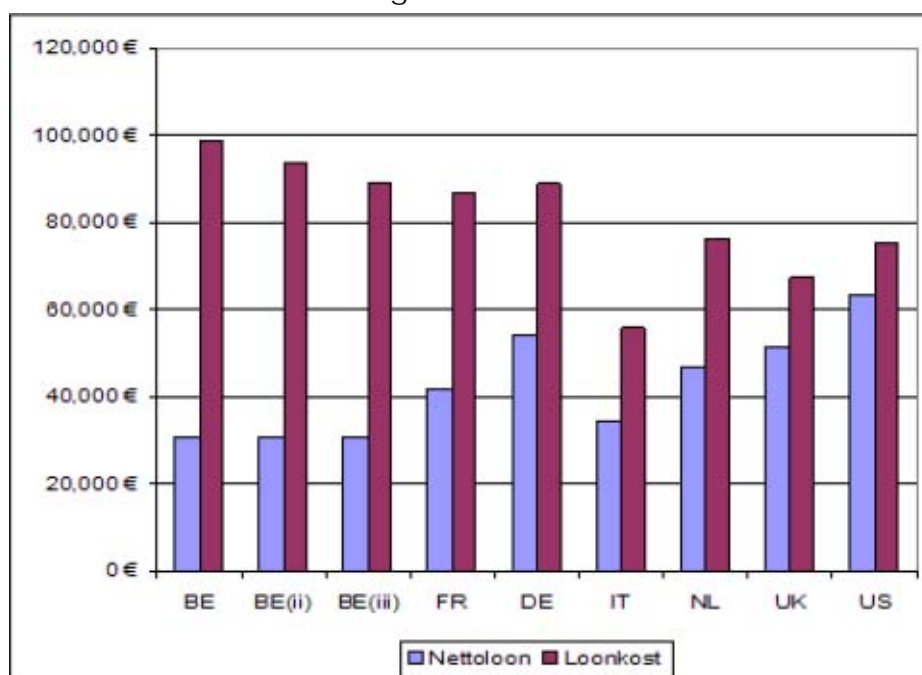
Het dient te worden opgemerkt dat de eerste maatregel helemaal overlapt wordt door de tweede maatregel, enerzijds bezitten doctors/PhD in de wetenschappen nl. een basisdiploma van master op dit studiedomein, anderzijds worden in de twee maatregelen identieke kwalificaties voorzien. De door de implementatie van deze maatregel voorziene fiscale

¹ Universiteiten, hogescholen, onderzoeksinstellingen,... zonder winstoogmerk met publiek- of privaatrechterlijk statuut.

minderinkomsten zullen in realiteit bijgevolg minder groot zijn dan gebudgetteerd.

Ten derde: 50% vrijstelling geldt tot slot voor **onderzoekers uit bedrijven die tewerkgesteld zijn in onderzoeksprojecten die in samenwerking met universiteiten of hogescholen uit de EER- landen**, of met door de ministerraad erkende wetenschappelijke instellingen, worden uitgevoerd (art. 106, derde lid van de wet betreffende het generatiepact).

Uit een internationale vergelijking van de Hay-group, gepubliceerd door het Federaal Planbureau¹, van de loonkost van ingenieurs met 5 jaar relevante onderzoekservaring uit de farmasector, blijkt dat de totale loonkost in België hoog is en het uiteindelijke nettoloon laag. Bovendien blijkt uit deze vergelijking dat een vrijstelling van bedrijfsvoorheffing van 25% de loonwig met de buurlanden niet wegwerkt.

In de grafiek stelt BE de loonkost voor, BE(ii) de loonkost met 25% vrijstelling van doorstorting van bedrijfsvoorheffing, BE(iii) de loonkost met 50% vrijstelling.

Indien het de bedoeling zou zijn van volgende Regering om de investeringen en de tewerkstelling in het wetenschappelijk onderzoek te stimuleren door de Belgische loonkost concurrentieel te maken t.o.v. onze buurlanden, dan zou een bedrijfsvoorheffingsvrijstelling nodig zijn die vergelijkbaar is met deze zoals van toepassing aan de universiteiten, hogescholen en fondsen; nl. 65%. Het zou natuurlijk wenselijk zijn indien de bedrijven deze middelen in onderzoek zouden investeren.

Deze maatregelen dienen nauwgezet te worden gemonitord en op hun effectiviteit te worden getoetst door de POD Wetenschapsbeleid i.s.m. de FOD Financiën.

¹ Working paper 06-06.

3/ Young Innovative Company

Samen met Frankrijk heeft België het voortouw genomen in het implementeren van een fiscaal gunstregime voor R&D-intensieve startups.

In de Belgische versie van de YIC wordt 50% vrijstelling van doorstorting van bedrijfsvoorheffing toegestaan op zowel de lonen van het wetenschappelijk als van het ondersteunend technisch personeel en dit in kleine bedrijven die niet meer dan 10 jaar geleden werden opgericht en daarenboven 15% van hun uitgaven in O&O investeren.

Het Franse systeem is in vergelijking met het Belgische gediversifieerder en ruimer. In Frankrijk worden kleine én middelgrote bedrijven geviseerd, bovendien wordt ondermeer een belastingvrijstelling op de bedrijfswinst (volledige vrijstelling de 3 eerste jaren, 50 % vrijstelling de 2 hieropvolgende jaren) gecombineerd met vrijstelling van bepaalde sociale-zekerheidsbijdragen.

De Federale Raad is niet overtuigd van het nut van belastingvermindering of belastingvrijstelling bij jonge bedrijven zoals in het Franse stelsel. Dergelijke startende bedrijven bevinden zich veelal in een investeringsfase en kunnen geen of niet genoeg winst genereren. Wel zou kunnen overwogen worden om de bedrijfsvoorheffingsmaatregel uit te breiden van kleine naar middelgrote ondernemingen en verder op te trekken (eventueel gemoduleerd, bijv. 100% vrijstelling de eerste 5 jaar, 100% vrijstelling enkel voor de onderzoekers, ...).

De Raad meent dat wetenschappelijk onderzoek, dat uitbesteed wordt buiten de EER-landen, niet mag in rekening gebracht worden om te voldoen aan het YIC-criterium van 15% R&D-uitgaven.

Ook deze maatregel dient door de POD Wetenschapsbeleid i.s.m. de FOD Financiën nauwgezet te worden opgevolgd en zijn resultaten op regelmatige basis geëvalueerd.

II. INVESTERINGS-AFTREK EN BELASTINGKREDIET VOOR O&O

België kent twee systemen die toelaten R&D-investeringen fiscaal in rekening te brengen.

Eenzijds bestaat er een aftrekmogelijkheid van de belastbare inkomsten ten bedrage van 13,5% (éénmalige investeringsaftek) van de aanschafwaarde van octrooien of van de waarde van R&D-investeringen. Bij spreiding van de aanwending van de investeringsaftrek in functie van de afschrijvingen

(gespreide investeringsaftrek) bedraagt het percentage 20,5% (op het bedrag van de afschrijvingen).

Het belastingkrediet voor O&O anderzijds, is een belastingaftrek van 13,5% x 33,99% (de vennootschapsbelasting) die werd ingevoerd via de wet op het generatiepact en pas vanaf het aanslagjaar 2007 zal kunnen worden toegepast (20,5% x 33,99% bij afschrijving).

Beide maatregelen zijn redundant tegenover mekaar gezien ze voor de gebruiker een identiek financieel resultaat opleveren.

De toepassing van deze aftrekmogelijkheid wordt evenwel erg gelimiteerd door het feit dat de O&O-investeringen milieuvriendelijk dienen te zijn, waarvoor een attest van de Gewestelijke administraties is vereist. Dit attest is een vereiste doch geen garantie voor de aanvaarding van de investeringsaftrek door de administratie der directe belastingen, dat zijn eigen onderzoek voert, wat een dubbele werklast meebrengt voor de bedrijven.

Daarenboven moeten de investeringen boekhoudkundig activeerbaar zijn, hierdoor kan bijv. fundamenteel onderzoek (zonder boekhoudkundige waarde) veelal niet als een aftrekpost worden ingebracht.

Overigens is België weinig genereus zoals blijkt uit een rapport van begin 2006 van de Crest-werkgroep¹ "Evaluation and design of R&D tax incentives".

<i>Tax incentives 2005</i>	Gebaseerd op O&O volume	Gebaseerd op O&O aangroei
O&O belastingkredieten	Frankrijk (5%) Ierland (0-20%) Nederland (14-42%) Noorwegen (18-20%) Portugal (20%) Slovenië (10-20%) Spanje (30%) Turkije (40%)	Frankrijk (45%) Ierland (20%) - - Portugal (50%) - Spanje (50%)
vermindering belastbare winst bij O&O-investeringen	België (13,5-20,5%) Denemarken (100-150%) Hongarije (200-300%) Italië (110%) Malta (200%) Oostenrijk (125%) Verenigd Koninkrijk (125-150%)	- - - Italië (130%) Oostenrijk (135%)

België staat nl. een vermindering van de belastbare winst voor O&O-investeringen toe ten belope van 13,5% van de waarde van deze investering (20,5% in geval van afschrijving) terwijl dit in de andere landen met een vergelijkbaar systeem begint aan 100%.

¹ Committee for Scientific and technical research; een raadgevend orgaan van de EU-Raad en Commissie.

Het Belgische belastingkrediet voor O&O dat zoals gezegd kan toegepast worden vanaf aanslagjaar 2007, zal 13,5% x 33,99% of 4,58% bedragen (of 20,5% x 13,5% = 6,97% op het bedrag van de afschrijving in het geval van gespreide investeringsaftrek). Frankrijk, het minst genereuse EU-land verleent 5% krediet op het O&O volume en 45% supplementair op de aangroei van de investeringen.

De Raad adviseert bijgevolg om de vermindering van de belastbare winst voor O&O-investeringen (of het vergelijkbaar taxkrediet) op Europees niveau te brengen, nl. op 100% aftrek van de waarde van de investering, dit voor zover het investeringen binnen de EER betreffen.

Als afsluiting van dit hoofdstuk fiscaliteit merkt de Raad op dat door de recent gestemde wet, houdende diverse bepalingen, de premies en kapitaal en interestsubsidies toegestaan door gewestelijke instellingen in het kader van steun aan O&O toegekend aan vennootschappen, vrijgesteld worden van belasting. De FRWB is van mening dat deze maatregel ook moet gelden voor steun aan vennootschappen toegekend door het Federale niveau.

III. INTERUNIVERSITAIRE WETENSCHAPPELIJKE SAMENWERKING

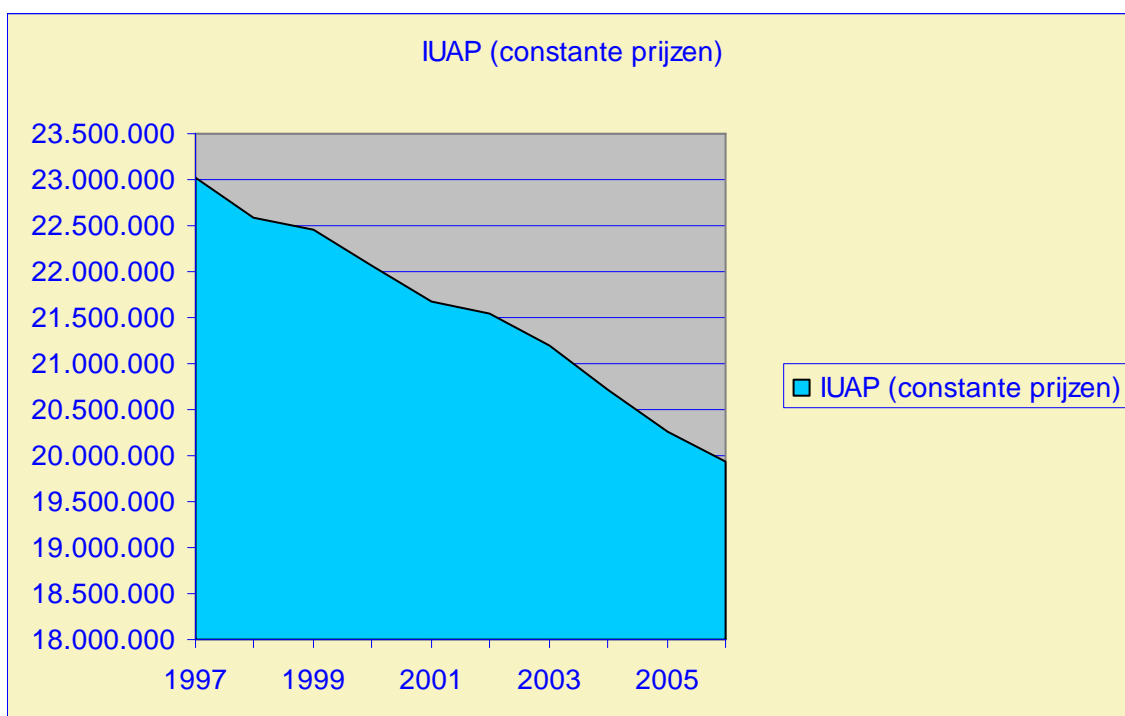
Zowat gelijktijdig met de Lissabondoelstellingen werd door de Europese leiders het begrip Europese Onderzoeksruimte in het leven geroepen. In essentie heeft dit EOR-concept als doelstelling het verspreide en versnipperde Europese onderzoekslandschap te stroomlijnen en de expertise en de menselijke middelen in netwerken onder te brengen.

Dit is precies wat het Federale programma "Interuniversitaire Attractiepolen" met een aantal jaren voorsprong – nl. sedert 1987 – binnen het Belgische onderzoekslandschap beoogt: met name het excellerend wetenschappelijk potentieel van de universiteiten te versterken door hen te doen samenwerken in netwerken waarbij hun onderlinge complementariteit bijdraagt tot een nieuwe onderzoeksstructuur met een grotere kritische massa.

Sedert 1 januari 2007 werd een nieuwe zesde fase van het IUAP-programma opgestart, met een totaal vijfjaarlijks budget van 143 miljoen €, tegenover 111.640.000 Euro voor de vijfde fase.

In zijn advies dat de FRWB in juni 2006 aan de IUAP's wijdde, was reeds opgemerkt dat de nominale financiering per IUAP-netwerk van 1997 tot 2006 lichtjes was gedaald. In reële cijfers was de daling echter nog dramatischer, gezien de financiering nooit was aangepast aan de evolutie van de consumptieprijsen, noch aan de loonevolutie of aan de loopbaanvolutie van de onderzoekers.

De onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van het gemiddeld jaarbudget van het IUAP-programma weer, uitgedrukt in reële termen.

Bron: OESO, MSTI; impliciete BBP-index (1997-2005); 2000=100.

Bovendien bleek dat op basis van de tijdens de laatste oproep ingediende projecten er een excellerend potentieel van mogelijke IUAP-projecten voorhanden was dat, in budgettaire termen uitgedrukt, ongeveer 2,5 maal hoger lag dan het totale budget van de vijfde fase die toen eindigde, ofwel $2,5 \times 111.640.000$ Euro. Men had bijgevolg 2,5 keer meer excellerende onderzoeksprojecten kunnen financieren, of met andere woorden, een groot aantal excellerende onderzoekséquipes zijn door dit gebrek aan financieringsmiddelen niet kunnen samengesteld worden.

De Raad meent bijgevolg dat de Federale Regering, het engagement dat ze onderschreef t.o.v. de Lissabondoelstellingen, voor een gedeelte kan realiseren door een substantiële verhoging van de middelen toe te staan, bovenop de 143 miljoen voor de lopende IUAP-fase.

Om het volledige potentieel aan mogelijke IUAP-netwerken te financieren dient te Regering over de lopende fase heen zowat 140 miljoen extra te investeren.

140 miljoen extra investeringen impliceren een stijging van ruw geschat 0,02 % per jaar bovenop de 0,58% van het BBP die de Belgische social-profitsector, volgens de OESO, in zijn geheel in 2005 in O&O investeerde.

IV. TECHNOLOGISCHE ATTRACTIEPOLEN

Naar het voorbeeld van de Interuniversitaire Attractiepolen heeft de Federale Overheid sedert 2001 een samenwerkingsprogramma tussen de industriële sector, de academische wereld en de Collectieve Onderzoekscentra van de Beroepsfederaties uitgebouwd, dit onder de benaming Technologische Attractiepolen (TAP). Het objectief van deze Technologische Attractiepolen is de innovatiedynamiek te versterken door het in België aanwezige onderzoekspotentieel te valoriseren. Concreet gaat het hier om een meerjarige impulsactie onder de vorm van een aantal onderzoeksprojecten, die gericht zijn op de ontwikkeling van wetenschappelijke en technologische kennis met het doel methodes, procédés en instrumentaria op te leveren die op industrieel en technologisch vlak innoverend zijn.

Meer en meer nl. doet zich de nood voelen om een intensere samenwerking uit te bouwen tussen de bedrijfswereld en de onderwijs- en onderzoekswereld. Immers het kunnen aangaan van samenwerkingsverbanden met interessante - universitaire of andere - partners is een doorslaggevende factor voor de lokalisatie van kennisafdelingen van internationale ondernemingen. Om gericht te kunnen innoveren, om steeds sneller nieuwe producten op de markt te kunnen brengen en om maatschappelijke noden te kunnen invullen, moet kennisontwikkeling steeds dichterbij de markt gebeuren. Anderzijds moeten Belgische bedrijven ook op voldoende steun kunnen rekenen voor specifieke samenwerking met internationale hoogstaande onderzoekscentra en universiteiten die in het buitenland/andere EU-landen gevestigd zijn.

In het bijzonder daarom wordt, door de industriële vertegenwoordigers binnen de FRWB¹, aandacht gevraagd voor een verdere ondersteuning van de collectieve centra als belangrijk instrument voor het stimuleren van het onderzoek in KMO's. Deze centra kunnen een belangrijke rol spelen en hebben bijvoorbeeld de bedrijfsvoorheffingskorting volledig omgezet in bijkomende onderzoekers en, hieruit voortvloeiend, in meer technologische onderzoeksprojecten in bedrijven. Concreet kan dit gebeuren door de versterking van de steun aan de Technologische Attractiepolen, waarbij de Collectieve Centra als brug fungeren tussen het basisonderzoek (universiteiten) en de applicatie ervan; de KMO's dienen hierbij overigens speciale aandacht te krijgen.

¹ Met name VBO en Agoria.

V. WETENSCHAPPELIJKE MARIBEL

Vanaf 2007 wordt in een recurrente financiering van het fundamenteel onderzoek voorzien via een terugstorting van een gedeelte van de sociale patronale lasten, betaald op de lonen van wetenschappelijke onderzoekers. Deze terugstorting aan de universiteiten, verloopt via het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek en het "Fonds de la Recherche scientifique", die beiden met het teruggestorte geld onderzoeksmandaten creëren.

De Raad verheugt zich over dit initiatief, en meent dat de investering van dit budget via de twee onderzoeksfondsen niet enkel bijzonder efficiënt is, maar bovendien garanties voor een kwaliteitsvolle investering inhoudt.

De 31 miljoen Euro die de Federale Regering hiervoor jaarlijks uittrekt vormde het pendant voor eenzelfde bedrag dat werd geschat als zijnde de kostprijs van de uitbreiding van de gedeeltelijke vrijstelling van de bedrijfsvoorheffing naar onderzoekers met bepaalde masterdiploma's uit de privésector.

Oorspronkelijk was het de bedoeling (ministerraad innovatie en ondernemen dd. 22 maart 2006) om met dit budget 1000 extra tewerkstellingsplaatsen voor onderzoekers te creëren. Om 1000 extra-onderzoeksposten te scheppen zal deze 31 miljoen enerzijds niet volstaan, anderzijds meent de Raad dat door te sterk de nadruk te leggen op het kwantitatieve tewerkstellingsaspect, de neiging kan ontstaan om vooral "goedkopere" onderzoekers, met een erg beknopt wetenschappelijk curriculum zoals bijv. "aspirant-onderzoekers", aan te trekken en bovendien fiscaal vrijgestelde beurzen toe te kennen i.p.v. arbeidscontracten. Dit komt de wetenschappelijke output van de maatregel vermoedelijk niet echt niet ten goede en draagt al evenmin veel bij tot de loopbaanontwikkeling van onderzoekers.

De Raad meent bijgevolg dat dit bedrag verdubbeld dient te worden indien de Regering het oogmerk van 1000 onderzoeksbetrekkingen wil behouden.

Bovendien moet men aandacht hebben voor het scheppen van vooruitzichten in een onderzoeksloopbaan, de verdubbeling van de wetenschappelijke maribel moet de beide fondsen de mogelijkheid geven om wetenschappelijke carrières uit te tekenen. Het kan nl. onmogelijk de bedoeling zijn om kwaliteitsvolle onderzoekers na een aspirantschap, een doctoraatsaanstelling en één of meerdere postdoctorale aanstellingen – bijgevolg na jarenlange investeringen door de overheid – te verliezen in de flessenhals naar een permanente functie binnen het universitaire kader.

Deze bijkomende financiële injectie moet - naast het evidente tewerkstellingsaspect - aan onderzoekers het perspectief bieden om hun werk in België verder te zetten. Zo kan de maatregel zowel een bijdrage leveren tot het behoud van de eigen onderzoekers en tegelijkertijd de instroom van buitenlandse onderzoekers bevorderen.

Concreet moet de mogelijkheid worden voorzien dat maribelgelden kunnen worden aangewend voor:

- het uittekenen van wetenschappelijke carrières (meer doctorandi, meer postdocs, meer tenure track positions, meer permanente posities...);
- voor het aantrekken van high potential postdoctorale onderzoekers (al dan niet van Belgische origine) uit het buitenland; deze onderzoekers dienen tevens met voldoende substantiële onderzoeksbudgetten omkaderd worden ;
- om aan elk onderzoeksmandaat automatisch een basisbedrag aan werkingskosten (bench fee) te verbinden.

Een verdubbeling van de wetenschappelijke maribel zou op Belgisch niveau ruw geschat zowat 0,02% stijging betekenen van de O&O-overheidsuitgaven ten overstaan van het BBP (bovenop de 0,58% van 2005, het laatste officiële OESO-cijfer).

De Raad hoopt overigens dat het CDH-onderzoek¹ naar de loopbaan en carrièremogelijkheden van doctoraathouders, dat eind 2006 door het Federaal Wetenschapsbeleid werd georganiseerd, indicaties zal opleveren omtrent de maatschappelijke en professionele relevantie van het doctoraatsdiploma buiten de academische wereld. België is de eerste OESO-lidstaat die dit CDH-onderzoek uitvoert, een onderzoek overigens dat door de POD Wetenschapsbeleid op regelmatige basis en i.s.m. de statistische diensten van de FOD Economische Zaken en de FOD Binnenlandse Zaken (de immigratiediensten en het rijksregister) dient te worden herhaald.

VI. FEDERALE WETENSCHAPPELIJKE INSTELLINGEN

De instellingen die men gemeenzaam omschrijft als de 10 Federale Wetenschappelijke Instellingen zijn qua doelstelling vrij divers. Waarschijnlijk is het epitheton "wetenschappelijk" het best op de drie instellingen van het "plateau te Ukkel" toepasbaar; m.n. het Koninklijk Meteorologisch Instituut, de Koninklijke Sterrenwacht van België en het Belgisch Instituut voor Ruimte-Aëronomie. Op een aantal informatie- en preventietaken na zijn deze 3 instellingen louter op onderzoek toegespitst.

Andere instellingen, zoals het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika, combineren onderzoeksdoelstellingen met zeer belangrijke educatieve en museale taken. De impressionante en unieke collectie iguanodons van het KBIN of het antropologisch erfgoed Midden-Afrikaanse artefacten van het KMMA zijn welbekende voorbeelden hiervan.

Bij nog andere instellingen is wetenschappelijk onderzoek eerder een fundament voor conservatie, collectievorming, educatie en publiek dienstbetoon. Tot de meest tot verbeelding sprekende hiervan behoren zonder twijfel de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis en de

¹ Careers of Doctorate Holders, uitgevoerd in samenwerking met OESO, EUROSTAT, UNESCO.

Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België. De KMKG (omvatten o.a. "het Jubelparkmuseum", het Muziekinstrumentenmuseum, het Chinees Paviljoen, de Japanse Toren) is het grootste museum van het land en huisvest uitzonderlijke collecties die variëren van Egyptische archeologie tot Japanse prenten (ukiyo-e) en unieke artefacten zoals de zg. verenmantel van Montezuma en een kolossale skulptuur afkomstig van het Paaseiland. Tot de meest fetisjistische werken van de KMSKB behoren zeker het gerechtigheidstafereel van Dirk Bouts, "de val der opstandige engelen" van Pieter Breughel de Oude, "la mort de Marat" van Jacques-Louis David, "l'empire des lumières" van René Magritte...

De andere wetenschappelijke instellingen ressorterend onder het departement Wetenschapsbeleid zijn de Koninklijke Bibliotheek van België – met een o.a. een collectie handschriften die tot één der belangrijkste ter wereld gerekend wordt – het Algemeen Rijksarchief en de Rijksarchieven in de Provincies en het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium.

Niettegenstaande hun diversiteit is het mogelijk een aantal gemeenschappelijke beleidspunten voor de volgende Regering naar voor te brengen. Door de recent toegestane jaarlijks recurrente bijkomende financiering van 3 miljoen Euro kunnen, mits het stellen van de juiste prioriteiten en met een gepaste timing, een aantal van de meest dringende investeringen gerealiseerd worden; volstaan zal deze extra-financiering evenwel niet.

1/ Infrastructuur

De voorbije jaren heeft de Federale Regering enorm geïnvesteerd in de renovatie en uitbouw van het gebouwenpatrimonium van de FWI's; de vernieuwde Janletvleugel van het KBIN die de iguanodons zal huisvesten, het Magrittemuseum bij de KMSKB, de restauratiewerken aan het KMMA, een aantal nieuwe archiefdepots voor het ARA, het zijn maar een paar voorbeelden.

De FRWB kan de Regering met dit beleid enkel feliciteren en hoopt dat tijdens de volgende legislatuur met hetzelfde élan zal worden verder gewerkt.

De Raad wenst evenwel op te merken dat de Regie der Gebouwen essentiële investeringen inzake beveiliging en technische uitrusting van de FWI's, hoe langer hoe meer doorschuift naar de instellingen zelf. Deze laatsten worden zodoende voor de onhoudbare situatie geplaagd hun krappe dotatie te moeten aanwenden voor investeringen die budgettair buiten hun takenpakket vallen, maar die onafwendbaar zijn in functie van de beveiliging en conservatie van hun collecties.

2/ Personeel

Gelet op de diversiteit aan doelstellingen binnen de FWI's, gaande van fundamenteel onderzoek tot kennis- en cultuurspreiding, steunt de Raad het initiatief van de POD-Wetenschapsbeleid om het actuele eenheidsstatuut voor het wetenschappelijk personeel, aan te passen aan de individuele noden van de instellingen.

Grote prioriteit zal overigens gegeven dienen te worden aan de werving van bewakingspersoneel in de musea, dit ondermeer om in de beveiliging van een aantal nieuwe tentoonstellingszalen (Magrittemuseum, Janletvleugel KBIN,...) te voorzien. Om aan de minimale noden te voldoen is hier een recurrente jaarlijkse investering van ca. 750.000 Euro voor nodig. Meer specifiek voor de KMKG dient, naast bewakingspersoneel, dringend te worden overgegaan tot het aanstellen van een aantal collectieverantwoordelijken.

3/ Collectievorming musea

Tijdens deze legislatuur werd voor een looptijd van 10 jaar, een jaarlijks bedrag van 4,3 miljoen Euro voor de digitalisering van de collecties van de FWI's vrijgemaakt (ten koste evenwel van de financiering van de Federale onderzoeksprogramma's). Vooral voor het behoud van fragiele teksten en voor het toegankelijk maken van kostbare bestanden betekent dit een belangrijke investering. Voor het bewaren, het ontsluiten en de uitbreiding van de overige natuurwetenschappelijke en kunstverzamelingen zijn andere en urgente(re) investeringen nodig, vooral de bovenvermelde uitbreiding van de bewakingsdiensten is hoogdringend.

De collecties van de FWI's zijn de onvervreembare eigendom van de Federale Staat, zij zijn niet enkel van immense wetenschappelijke en artistieke waarde, maar hebben daarenboven een enorme financiële waarde op de actiefzijde van de Federale balans. De Federale Overheid dient in te staan voor de bewaring ervan in de best mogelijke omstandigheden, dient zorg te dragen voor de ontsluiting ervan, en tot slot ook bij te dragen tot de collectievorming van zijn instellingen.

Recent werden twee belangrijke privé-verzamelingen bij de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis en de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België ondergebracht, respectievelijk de collectie précolumbiaanse kunst van Dora en Paul Janssen en een collectie art-nouveau kunstwerken van de familie Gillion-Crowet.

Beide kunstcollecties werden gebruikt als betaling van erfenisrechten. Niettegenstaande de Gewesten geen bevoegdheid dragen inzake museumbeleid of roerend artistiek patrimonium, werden zij als begunstigde van de erfenisrechten, tevens eigenaar van deze kunstcollecties. Het Vlaamse Gewest verwierf de verzameling precolumbiaanse artefacten, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest verwierf de art-nouveauverzameling.

De Raad doet opmerken dat dit systeem van betaling van successierechten op twee manieren kan worden geëvalueerd. Enerzijds als een nieuwe manier om de collecties van de FWI's aan te vullen en te verrijken, anderzijds, op termijn, als een risico, gezien de Gewesten eigenaar blijven en er het beheer ervan kunnen opeisen.

De recente aankoop van het Gruuthuse-manuscript door de Nederlandse Koninklijke Bibliotheek te Den Haag is voor ons land uitermate betreurenswaardig te noemen. Het handschrift dat rond 1400 gedateerd is en zijn naam dankt aan zijn 15^e eeuwse eigenaar, Lodewijk van Gruuthuse, heer van Brugge, is de belangrijkste literaire en musicologische overlevering van de vroeg-Bourgondische cultuur in het middeleeuwse Brugge. Het corpus van het manuscript bevat zo'n 150 liederen met geannoteerde melodie. De Nederlandse Koninklijke Bibliotheek is van mening dat dit liedboek in onze cultuurgeschiedenis zijn weerga niet kent, het is de grootste en oudste collectie met dit genre uit de middeleeuwse Lage Landen.

Overigens moet het enthousiasme bij de Nederlandse Koninklijke Bibliotheek en de wetenschappelijke interesse van deze instelling en van het Huygensinstituut voor dit respectievelijk Belgisch, Vlaams en Brugs patrimonium ons tot enige zelfreflectie aanzetten.

De FRWB is van oordeel dat de Federale Regering in functie van het aanvullen van de collecties van haar instellingen, maatregelen dient te onderzoeken om belangrijke Belgische verzamelingen, of kunstwerken in privébezit, in het land te houden.

De Raad meent verder dat de volgende Regering een fiscale aftrekmogelijkheid dient te voorzien voor bedrijven die kunstwerken aankopen (of de aankoop mee financieren) die door de FWI's geacht worden van belang te zijn voor hun collectievorming. Bedrijven zouden, met dit oogmerk, een bepaald percentage van hun zakencijfer fiscaal moeten kunnen in rekening brengen.

Net zoals de Federale Staat in principe zelf "verzekeraar" is van de collecties van de FWI's, zou kunnen overwogen worden om een fonds op te richten waardoor de Overheid verzekeraar wordt van kunstwerken die aan de FWI's worden uitgeleend voor bijvoorbeeld tijdelijke tentoonstellingen. Deze werkwijze wordt reeds toegepast in een aantal ons omringende landen. Gelet op de exorbitante prijsing van kunstwerken op de internationale markt, gaat een steeds groter deel van tentoonstellingsbudgetten naar verzekeringskosten, waardoor in België de organisatie van kunstevenementen met enig prestige steeds moeilijker wordt.

Meer specifiek m.b.t. de collectievorming (archiefvorming) van het Algemeen Rijksarchief meent de Raad dat de archiefwet van 24 juni 1955 gedateerd is en elk modern archiveringsbeleid belemmert. De FRWB betreurt dat de Federale Regering tijdens voorbije legislatuur geen enkel initiatief tot aanpassing van de verouderde archiefwet heeft ondernomen.

4/ Onderzoeksmiddelen

Tijdens de vorige legislatuur werd een bijkomend jaarlijkse provisie van 4,3 miljoen Euro voorzien voor het solar-terrestrial centre of excellence bij de pool "ruimte" van de FWI's. Dit evenwel onder de beperkende conditie dat deze onderzoeksinvestering economisch valoriseerbaar is. **Deze middelen dienen te worden verhoogd en uitgebreid naar de onderzoeksactiviteiten in de andere FWI's.**

Tot de absolute en minimale prioriteiten inzake nieuwe onderzoeksinvesteringen, bovenop de recurrente activiteiten van de FWI's, behoren het optrekken van de dotatie aan het oceanografisch onderzoeksschip "Belgica" van het KBIN. Met name de monitoring van de Beheerseenheid van het Mathematisch Model van de Noordzee en het Schelde-Estuarium (BMM) gebeurt vanaf het onderzoeksschip. De BMM vertegenwoordigt België in diverse intergouvernementele conventies die handelen over de bescherming van het marine milieu, het management van het BMM gebeurt in samenwerking met de Minister van Leefmilieu. Het onderzoeksschip de Belgica is door de multiplicatie van zijn opdrachten en door de leeftijd van het schip zelf, duurder in gebruik; een jaarlijks bedrag van 200.000 Euro zou in afwachting van zijn mogelijke vervanging nodig zijn.

Tot de wetenschappelijke prioriteiten van de Koninklijke Sterrenwacht behoren de installatie en de uitbating van een seismisch alarmsysteem dat, naast de éénmalige materiële investering, een terugkerende jaarlijkse financiering van ca. 150.000 Euro vergt.

Voor het Koninklijk Meteorologisch Instituut is de installatie van een radar voor meteorologische waarschuwingen een prioriteit, terwijl de labiele projectfinanciering van het Belgisch Instituut voor Ruimte-Aëronomie in een structurele steun dient te worden omgezet.

Tot slot is de financiering van een gemeenschappelijke computerinfrastructuur voor de 3 instellingen van Ukkel onontbeerlijk.

5/ Voogdij

De Raad wil ter afronding van dit hoofdstuk m.b.t. de FWI's benadrukken dat hij de surreële overdrachtsscenario's en institutionele herstructureringsplannen betreurt en afkeurt. Hij herinnert eraan dat een vroegere wetenschappelijke instelling van het departement Landbouw, m.n. de Nationale Plantentuin van België, hiervan reeds het slachtoffer is geworden.

Een instelling zoals het Museum voor Midden-Afrika, die net als de Plantentuin in Vlaanderen is gesitueerd, is zodanig met de Belgische (koloniale) geschiedenis vervlochten dat een Federaal beheer de enige aanvaardbare en efficiënte optie is en blijft. Een optie die overigens ook voor de andere FWI's geldt, hun collecties en activiteiten overstijgen de specificiteiten van de Belgische deelgebieden en situeren zich eerder op een internationaal, of zelfs universeel niveau.

VII. FEDERALE WETENSCHAPPELIJKE BELEIDSONDERSTEUNING

1/ Beleid en wetenschap

De Federale Staat financiert een aantal onderzoeksprogramma's die aansluiten bij zijn bevoegdheden en die zich concentreren op een aantal centrale thema's die hoog genoteerd staan op de nationale en internationale politieke agenda; bijvoorbeeld:

- duurzame ontwikkeling
- Antartica
- energievoorziening
- transport
- gezondheid en milieu
- werkgelegenheid
- migratie
- vergrijzing
- parallelle economie
- justitie
- en, vanzelfsprekend, de klimaatproblematiek.

In de meeste gevallen zijn deze Federale onderzoeksprogramma's het enige of het belangrijkste financieringskanaal voor het type van onderzoek dat erin aan bod komt. Het betreft nl. beleidsondersteunend onderzoek dat zich situeert tussen het fundamenteel en het gericht onderzoek en ten dienste staat van de Federale departementen en eventueel de Gewest- en Gemeenschapsoverheden.

Voor sommige specialismen en domeinen zoals Antartica, justitie, sociale zekerheid, collecties micro-organismen zijn de Federale onderzoeksprogramma's de enige en dus exclusieve financieringsmogelijkheid.

De Federale onderzoeksprogramma's vormen overigens de wetenschappelijke en financiële basis voor de inschakeling van Belgische onderzoeksinstituten in internationale programma's en projecten zoals de Europese kaderprogramma's, programma's van de Unesco enz. Een behoefte die overigens gestadig toeneemt, gelet op de voortschrijdende internationalisering van het onderzoek. De EU wil nl. de samenhang tussen de nationale onderzoeksprogramma's stimuleren via het ERANET-schema. Het Federaal Wetenschapsbeleid is partner van verscheidene ERANET-projecten gefinancierd in het kader van het Zesde Kaderprogramma. Tot de concrete doelstellingen van de verschillende ERANET-projecten behoort het lanceren van gezamenlijke oproepen tot voorstellen.

Enigszins gelijklopend aan de evolutie in de financiering van de Interuniversitaire Attractiepolen gaan de vastleggingsmiddelen voor de enveloppe Federale onderzoeksprogramma's (begrotingspost BA 60.11.12.51) in dalende lijn.

De volgende tabel geeft een overzicht van de vastleggingsmiddelen vanaf 2003:

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
constante kredieten in reële termen	26.085	26.424	26.768	27.116	27.468	27.825	28.187	28.187
goedgekeurde kredieten/ramingen	26.085	25.192	22.487	22.007	22.758	23.258	23.258	23.258

- De eerste lijn geeft de evolutie van de middelen bij constant beleid in reële termen, d.w.z. dat vanaf 2003 jaarlijks enkel een inflatiepercentage van 1,3 % wordt toegepast. Deze procedure voor raming van de toekomstige middelen wordt standaard gehanteerd bij de voorbereiding van nieuwe meerjarenonderzoeksprogramma's.
- De tweede lijn geeft de goedgekeurde kredieten 2003-2007 en de budgettaire vooruitzichten 2008-2010.

Het verschil tussen beide lijnen reflecteert de effectief doorgevoerde budgetverminderingen en de gevreesde budgetverminderingen vanaf 2008.

Daarenboven wordt het budget voor de digitalisering van de collecties van de FWI's ten laste genomen van de enveloppe van de nationale onderzoeksprogramma's (zie volgende tabel) wat dus een verarming van deze federale onderzoeksactiviteiten impliceert.

Onderstaande tabel geeft de verdeling van de vastleggingsmiddelen weer (op begrotingspost BA 60.11.12.51) over de verschillende onderzoeksprogramma's, zoals goedgekeurd door de Ministerraad.

<i>in duizenden euro</i>	2005	2006	2007	2008	2009	2010	TOTAAL
Duurzame ontwikkeling	6.450	17.606	14.044	13.880	13.420	0	65.400
Samenleving en toekomst	5.879	1.121	5.208	2.292	1.500	0	16.000
ICT Strategisch platform	1.500	0	0	0	0	0	1.500
Digitalisering FWI's	2.200	4.300	4.300	4.300	4.300	4.300	23.700
Agora (exploitatie databanken)	2.331	2.361	2.392	2.423	2.455	2.487	14.449
Inventaris	518	729	513	730	515	730	3.735
BCCM/Biological Research Centre	3.792	0	0	0	0	0	3.792
<i>BCCM/BRC (fase 7)*</i>	0	0	0	3.175	4.235	12.706	20.116
TOTAAL	22.670	26.117	26.457	26.800	26.425	20.222	148.692

* BCCM/BRC (fase 7): onder voorbehoud van het akkoord van de Ministerraad

De opeenvolgende budgetverminderingen tijdens de voorbije jaren en de gevreesde budgetverminderingen voor de komende jaren hebben tot gevolg dat de engagementen aangegaan in de verschillende door de Ministerraad goedgekeurde nota's niet kunnen worden nagekomen.

De opeenvolgende budgetreducties in de tijdsspanne 2005-2007 op basisallocatie 60.11.12.51 werden integraal ten laste gelegd van de programma's "Wetenschap voor een duurzame ontwikkeling" (SSD), "Samenleving en Toekomst" (TA) en "Agora". Voor het programma Digitalisering had de budgetreductie in 2005 enkel tot gevolg dat de start van het programma met vertraging werd doorgevoerd.

Concreet betekent dit het volgende:

- voor het programma "Wetenschap voor een duurzame ontwikkeling" (SSD) zullen de door de Ministerraad goedgekeurde en aan de onderzoeksgemeenschap aangekondigde oproepen voor de tweede helft van het programma niet kunnen plaatsvinden;
- voor het programma "Samenleving en Toekomst" (TA) komt de door de Ministerraad goedgekeurde en aan de onderzoeksgemeenschap aangekondigde derde oproep in het gedrang;
- voor het vervolg van het programma "Biological Research Centre" is er onvoldoende budgettaire marge in 2008 en 2009;
- het programma AP, dat loopt van 2005-2008, zal niet kunnen worden voortgezet na 2008;
- voor de voortzetting van de huidige programma's "Wetenschap voor een duurzame ontwikkeling" (SSD) en "Samenleving en Toekomst" (TA) is er geen budgettaire ruimte.

Bovendien moet worden benadrukt dat het hier gaat om **budgetreducties die in de loop van de uitvoering van de onderzoeksprogramma's werden doorgevoerd, programma's die voordien door de Ministerraad werden goedgekeurd.** In bepaalde gevallen moest de reductie na de publicatie van een oproep tot voorstellen en bij het einde van de selectieprocedure doorgevoerd worden. **Deze handelswijze tast de geloofwaardigheid van de onderzoeksprogramma's aan.** Bovendien gaan de investeringen van de onderzoekers in termen van voorbereiding van onderzoeksvoorstellen verloren. Hetzelfde geldt voor de middelen geïnvesteerd in de evaluatieprocedure.

De Raad pleit bijgevolg voor :

- de recuperatie van de budgetverminderingen die toegepast zijn nadat de Regering de onderzoeksprogramma's voordien had goedgekeurd ;
- een verhoging van deze budgetten, dit met het behalen van de "1% BBP"-norm inzake non-profit investeringen als oogmerk.

2/ Wetenschappelijke ondersteuning van nieuwe beleidsinitiatieven

Het is evident dat de bovengeschetste situatie geen marge laat voor nieuw beleidsondersteunend onderzoek, dit terwijl de klimaat-, milieu- en energieproblematieken pregnant aanwezig zijn in de binnen- en buitenlandse politieke planning.

Op de recente EU-milieu-top werd afgesproken dat de CO₂ uitstoot tegen 2020 met 20% gereduceerd dient te worden, de energieconsumptie 20% dient te dalen, het energieverbruik voor 20% uit hernieuwbare bronnen dient te bestaan en tot slot dat het aandeel biobrandstoffen 10% dient te bedragen. Het komt de Raad voor dat wanneer België aan de afspraken van deze milieutop wil voldoen, nood zal hebben aan wetenschappelijke beleidsondersteuning terzake.

Onderzoek en wetenschap laten nl. toe dat de besluitvormers hun visie en hun conclusies voortdurend kunnen toetsen aan de (proefondervindelijk vastgestelde) realiteit en op basis van toekomstmodellen kunnen anticiperen op evoluties.

Het Federaal Wetenschapsbeleid heeft sedert 1990 een ruime expertise opgebouwd en een internationaal netwerk uitgebouwd inzake de ontwikkeling en het beheer van leefmilieu- en klimaatonderzoek, én inzake de valorisatie van dit onderzoek. In 1990 werd nl. het **"Global Change"**-programma opgestart; een programma dat naast de verbreding en verdieping van de kennis over dit thema, eveneens concrete resultaten en bijdragen opleverde.

Dit ondermeer aan het "Millenium Ecosystem Assessment" ten behoeve van de "UN Convention on Biological Diversity en de "Ramsar Convention of Wetlands". De assessments van het "Intergovernmental Panel on Climate Change" vormden dan weer de basis voor de ontwikkeling van het Klimaatverdrag (United Nations Framework Convention on Climate Change). De input via het "United Nations Environment Programme" en de "World Meteorological Organisation" leidde tot wetenschappelijke evidentie over de aantasting van de ozonlaag en tot de implementatie van diverse amendementen en aanpassingen aan het protocol van Montreal (impliceert de uitfasering van het gebruik van ozonafbrekende polluenten).

Het is ook dankzij deze internationale reputatie die het Federeraal Wetenschapbeleid terzake heeft opgebouwd, dat het door de Verenigde Naties de organisatie van WGII van het IPCC¹ werd opgedragen.

Het **STEREO II-onderzoeksprogramma**, is een subprogramma van het Federaal programma Duurzame Ontwikkeling (2005-2013), en is gewijd aan aardobservatie door teledetectie. STEREO staat voor "Support on the Exploitation and Research in Earth Observation". Deze observatiemethode door middel van satellieten biedt informatie over moeilijk toegankelijke gebieden (bijv. rampgebieden) en is onontbeerlijk voor de controle van teeltarealen in het kader van de gemeenschappelijke EU-landbouwpolitiek.

¹ Intergovernmental Panel on Climate Change.

Het programma behandelt 4 prioritaire thema's: globale monitoring van vegetatie en de evolutie van grote landecosystemen, het beheer van de leefomgeving, gezondheid en humanitaire hulp en tot slot de veiligheid en het risicomangement.

Het **BIRA** (Belgisch Instituut voor Ruimte-Aëronomie) voert ondermeer studies uit die betrekking hebben op:

- de chemische en fysische processen in de hoge atmosfeer (en uitgebreid tot aan het aardoppervlak)
- de fysische processen in de interplanetaire ruimte en in de geïoniseerde planetaire gebieden (de fysica van de ruimteplasma's)
- specifiek m.b.t. het Montreal-protocol: het serre-effect, troposferisch ozon (emissies, bronnen, verbanden), ion/molecule reacties,...
- m.b.t. het Kyoto-protocol: luchtkwaliteit en luchtpollutie met focus op H₂CO, SO₂, NO₂, troposferische ozonprecursoren,...

Het **KBIN** (Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen), omvat verschillende onderzoekseenheden en diensten die instaan voor klimaatmonitoring, natuurbehoud, zoölogisch en geologisch onderzoek.

De Beheerseheid van het Mathematisch model van de Noordzee en het Schelde-estuarium (afgekort BMM) van het KBIN werkt volgens de MMM-strategie: modelling, monitoring en management.

- modelling: de BMM bestudeert de ecosystemen van de Noordzee door middel van mathematische modelleringstechnieken die bedoeld zijn om een beter inzicht te verkrijgen in deze ecosystemen en om voorspellingen te kunnen maken
- monitoring: de BMM verzamelt gegevens die noodzakelijk zijn om de toestand van het mariene milieu te evalueren
- management: de BMM vertegenwoordigt België in diverse intergouvernementele conventies die handelen over de bescherming van het marien milieu, verdedigt de regeringsstandpunten en implementeert genomen beslissingen. Het managementsaspect gebeurt onder het gezag van de Federale Milieuminister.

De activiteiten van het **KMI** (Koninklijk Meteorologisch Instituut) inzake klimatologie en meteorologie zijn genoegzaam bekend en behoeven weinig verdere explicitering. In correlatie met de rapporten die het IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change - VN) aan de klimaatproblematiek wijdt, publiceerde het KMI onlangs een rapport met indicatoren inzake de klimaatverandering in ons land.

3/ Markt & milieu

Onderzoek en wetenschap leveren cruciale inzichten op inzake het functioneren van het ecologisch systeem en dragen bij tot de inschatting van de impact op het milieu, de klimaatveranderingen, het voorspellen van risico's, het tijdig alarmeren wanneer problemen zich aandienen, het ontwerpen van indicatoren en meetinstrumenten en, tot slot, het ontwikkelen van duurzame en innovatieve technologieën.

De Verenigde Naties schatten dat tijdens de recente periode, jaarlijks 30 miljard dollar geïnvesteerd werd en wordt in toepassingen van hernieuwbare energie. Vermoed wordt dat deze investeringen spectaculair zullen stijgen wanneer zonne-, wind-, en zelfs waterstofenergie gemeengoed worden.

De “markt” heeft eindelijk het milieu, de klimaatsproblematiek en de duurzame ontwikkeling ontdekt. De Raad meent dat de Federale politiek terzake ambitieuzer dient te zijn dan louter het fiscaal ondersteunen of ontraden van een bepaald energieconsumptiepatroon. Het stimuleren van kennisoverdracht en van publiek/private samenwerking tussen de academia en de private sector zal nl. bepalen hoe snel en in welke mate investeringen in deze innovatieve sector zullen verlopen.

Innovatie hangt af van van de efficiëntie waarmee de diverse actoren - de academia, de industrie, de overheid - die betrokken zijn bij kennisproductie en kennisimplementatie met mekaar interageren. De FRWB meent over de nodige competentie te beschikken – of kan deze via externe expertise aantrekken – om de volgende Regering te adviseren inzake te volgen innovatiestrategieën en te ontwikkelen samenwerkingsmodellen tussen de bedrijfswereld en de kenniswereld.

VIII. FEDERALE RUIMTEVAARTPOLITIEK

Terwijl onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie binnen een internationale context evolueren, zijn deze bevoegdheidsdomeinen in België gefractioneerd over de Gemeenschappen, de Gewesten en de Federale Overheid. Men zou bijgevolg lapidair kunnen stellen dat de institutionele politiek en de OTO-reëliteit in België elk andere wegen zijn ingeslagen ten overstaan van de Europese en de internationale evolutie.

De internationale O&O-context leidt ertoe dat bepaalde bevoegdheidstoeuwijzingen aan het Federale niveau niet louter op institutionele basis kunnen verantwoord worden maar vooral uit functionaliteitsoverwegingen. Het doel is nl. excellent onderzoek te ontwikkelen dat onze onderzoekers het gemakkelijkst de toegang verschaft tot het internationale niveau en, meer specifiek, tot de Europese Onderzoeksruimte.

Eén van de beste voorbeelden hiervan vormt het Belgische ruimtevaartonderzoek, dat overigens de grootste budgettaire post binnen de Federale Wetenschapsbegroting inneemt; een bedrag dat zich jaarlijks rond de 180 miljoen Euro situeert. Circa 90% van dit budget wordt via de European Space Agency (ESA) geïnvesteerd.

De Federale verankering van deze onderzoeksbevoegdheid heeft onmiskenbaar een organisatorisch en een financieel schaalvoordeel binnen het ESA-bestel. Het zorgt voor een soepele en éénduidige communicatie binnen de ESA-structuur en garandeert de uitzonderlijke Belgische positie die we op ruimtevaartvlak binnen Europa hebben verworven.

De ruimtevaartsector bevat naast een wetenschappelijke component een bijzonder belangrijke industriële return. Toepassingen zoals in de telecommunicatie en in de meteorologie tonen duidelijk aan dat ruimtevaart geen doel op zich is, maar tot een belangrijk transversaal middel is geëvolueerd. De kwaliteit van numerieke weersvoorspellingen is enorm toegenomen dankzij de gegevens van meteosatellieten; deze numerieke modellen zijn overigens een essentieel onderdeel van klimatologische studies. De ambitieuze EU/ESA-projecten, GALILEO (het Europees project voor satellietnavigatie) en GMES (Global Monitoring for Environment and Security) beklemtonen deze transversale rol van het ruimtevaartonderzoek en -toepassingen. Zo kan GMES bijvoorbeeld uitgroeien tot een fundamenteel beleidsondersteunend element in een geïntegreerde milieumonitoring.

Door de uitzonderlijke positionering van België op de Europese ruimtevaartscène, heeft ons land optimaal kunnen gebruik maken van de industriële mechanismen die de ESA hanteert; m.n. de principes van fair return of juste retour.

De groeiende bewustwording binnen de Europese Unie van het belang van de ruimtevaart (cfr. GALILEO en GMES) zal op termijn vermoedelijk leiden tot een Europese ruimtevaartpolitiek met een toenadering tussen de EU en de ESA. De uitdaging voor België is dan ook zijn huidige positie te handhaven binnen deze Europese institutionele dynamiek.

De Belgische Federale ruimtevaartpolitiek dient tijdens volgende legislatuur dan ook de volgende richtsnoeren in acht nemen:

- de onafhankelijkheid waarmee Europa zich tot de ruimte toegang verschaft dient te worden gevrijwaard,
- de Europese ruimtevaart dient bij voorkeur gebruik te maken van de Europese industriële productie,
- commerciële criteria dienen het uitgangspunt te vormen voor alle OTO-initiatieven in dit segment,
- de wetenschappelijke en industriële actoren die een prominente rol in het marktsegment kunnen spelen dienen op elkaar worden afgestemd en synergieën dienen te worden uitgebouwd,
- consolidatie van onze ruimtevaartsector is het ordewoord, dit om de sector te beschermen tijdens negatieve marktsituaties en om concurrentieel te blijven tegenover internationale conglomeraten.

Enkel het behoud van de huidige Federale strategie, in coördinatie en in samenwerking met de industrie uit de 3 Gewesten én met de gehele wetenschappelijke gemeenschap van het land, laat toe een ruimtevaartpolitiek te ontwikkelen die aan de bovengestelde objectieven beantwoordt.

SLOTBESCHOUWING

De FRWB kan luidens het koninklijk besluit van 8 augustus 1997, houdende oprichting van de Federale Raad voor Wetenschapsbeleid, op vraag van de Federale Regering advies verstrekken over:

- Federale samenwerkingsvoorstellen voor gemeenschappelijke wetenschappelijke acties met de Deel-gebieden,
- aangelegenheden m.b.t. de exclusieve wetenschappelijke bevoegdheden van de Federale Regering inzake bijv. het belangrijke domein ruimtevaart en inzake de Federale Wetenschappelijke Instellingen.

Enkel op het eerste punt rust de administratieve verplichting om voorafgaandelijk de Raad te consulteren.

Wat betreft de exclusieve Federale bevoegdheden in punt twee heeft de Regering zichzelf via het oprichtingsbesluit vrijgesteld van de verplichting om de FRWB te consulteren.

De Raad hoopt dat de toekomstige Federale Regering deze regeling herziet en bijgevolg actiever gebruik zal maken van de know-how die via de vertegenwoordigers van de academische sector, de bedrijfswereld en de syndicale sector én via de Federale Overheid, de Gemeenschappen en de Gewesten in dit forum is verzameld.

Tot besluit voorziet de oprichtingsakte dat de FRWB op eigen verzoek (of op vraag van de Federale of van een Deelregering) aanbevelingen of adviezen kan doen betreffende het wetenschapsbeleid voor het land in zijn geheel, gelet op onder meer de Europese en internationale context.

De Raad en zijn secretariaat hebben deze passage in de oprichtingsakte steeds ruim en pragmatisch geïnterpreteerd. De FRWB lag niet enkel via adviezen of aanbevelingen aan de basis van bepaalde realisaties van de Federale Regering, maar leverde ook zijn bijdrage aan de implementatie ervan. Zo werkte de FRWB mee aan de creatie en de tenuitvoerlegging van het sociaal statuut van onderzoekers en ook aan de lastenverlaging voor kenniswerkers, waar hij zowel instond voor het aanbrengen van de ideeën als voor het ontwerpen van de reglementaire basis. Eveneens speelde de Raad een decisieve rol in de allocatie van de financiële middelen van de wetenschappelijke maribel en bij de verlenging van de interuniversitaire attractiepolen.

Ondanks de enigszins passieve rol van consultatief orgaan die de FRWB via zijn oprichtingsakte van 8 augustus 1997 werd toebedeeld, is de Raad er in de voorbije jaren in geslaagd het Federale Wetenschapsbeleid te oriënteren door zélf de afstand tussen zijn aanbevelingen en adviezen en de uiteindelijke politieke implementatie ervan te overbruggen. De werkelijke output van de FRWB is bijgevolg zijn beleidsinvloed.

FEDERALE RAAD VOOR WETENSCHAPSBELEID
CONSEIL FEDERAL DE LA POLITIQUE SCIENTIFIQUE

BUREAU :

Andreas DE LEENHEER, Voorzitter FRWB, Ere-Rector Universiteit Gent

Marie-José SIMOEN, Première Vice-Présidente CFPS, Secrétaire générale FNRS

Stefan GIJSSELS, Ondervoorzitter FRWB, Vice President Public Affairs Janssen Pharmaceutica

Remo PELLICHERO, Vice-Président CFPS, Président-Directeur général SABCA

LEDEN / MEMBRES :

Daniel CAHEN, Directeur-Honoraire de l'Institut royal des Sciences naturelles de Belgique

Dirk CAMPAERT, Studiedienst ABVV

Dirk CARREZ, Public Policy Director Europabio

Jan CORNELIS, Vice-Rector Onderzoeksbeleid VUB

Bernard COULIE, Recteur UCL

Christian DELPORTE, Recteur FUCAM

Pierre DE MARET, Prorecteur ULB

Kristin DE MEYER, Strategische Coördinatie Doctoraatsonderzoek IMEC

Mathias DEWATRIPONT, Professeur ULB

Cathérine GERNAY, Administrateur CEN/SCK, SNCB/NMBS

Mieke GIJSEMANS, Diensthoofd R&D VUB

Bert HOOGEWIJS, Algemeen Directeur Hogeschool Gent, Voorzitter VLHORA

Willy LEGROS, Prorecteur ULg

Ignace LEMAHIEU, Directeur Onderzoeksangelegenheden Universiteit Gent

Muriel MOSER, Professeur ULB

André OOSTERLINCK, Ere-Rector KULeuven, Voorzitter Associatie Leuven

Anne PANNEELS, Service d'Etudes FGTB

Manfred PETERS, Professeur FUNDP

Jos PINTÉ, Algemeen Directeur WTCM/CRIF - AGORIA

Bernard RENTIER, Recteur ULg

Claude ROLIN, Secrétaire général CSC

Eric SPRUYT, Departementshoofd Onderzoek UA

Jean STEPHENNE, Président-Directeur général GlaxoSmithKline Biologicals

Daniel VAN DAELE, Secrétaire fédéral FGTB

Jos VAN SAS, Director External Affairs, Research, Technology & Innovation ALCATEL-LUCENT

Paul VERHAERT, CEO Verhaert Design & Development

SECRETARIAAT / SECRETARIAT :

Philippe METTENS, Voorzitter Federaal Wetenschapsbeleid / Président Politique scientifique fédérale

Pierre MOORTGAT, Secretaris FRWB / Secrétaire CFPS
Wetenschapsstraat 8 rue de la Science
Brussel 1000 Bruxelles
02/238.35.97
pierre.moortgat@belspo.be